

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΣΙΛΗΡΑ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 44035/05)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

22 Μαΐου 2008

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση Τσιλήρα κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα αποτελούμενο από τους:

Nina Vajić, *πρόεδρος,*

Χρήστο Ροζάκη,

Khanlar Hajiyev,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens

Giorgio Malinverni,

Γεώργιο Νικολάου, *δικαστές*,
και τον André Wampach, *αναπληρωτή γραμματέα τμήματος*.

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 29 Απριλίου 2008,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 44035/05) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από μία υπήκοο του Κράτους αυτού, την κυρία Ευσταθία Τσιλήρα («η προσφεύγουσα»), η οποία προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 2 Δεκεμβρίου 2005 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από τον κύριο Β. Αντωνόπουλο, δικηγόρο του συλλόγου της Πάτρας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Κ. Γεωργιάδη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και τον κύριο Ι. Μπακόπουλο, δικαστικό αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 13 Μαρτίου 2007, το Δικαστήριο αποφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση τις αιτιάσεις τις ελκόμενες από τη διάρκεια της επίδικης διαδικασίας και το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο. Επικαλούμενο τις διατάξεις του άρθρου 29 § 3 της Σύμβασης, αποφάσισε να εξετάσει συγχρόνως το παραδεκτό και το βάσιμο της υπόθεσης.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Ι. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Στις 7 Μαρτίου 1994, η εταιρία Μ., μισθώτρια ενός καταστήματος του οποίου κυρία ήταν η προσφεύγουσα, κατέθεσε ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πατρών αγωγή αποζημίωσης σε βάρος της προσφεύγουσας για ζημιές που προκλήθηκαν στο μίσθωμα λόγω πλημμύρας. Η προσφεύγουσα εξέθεσε, μεταξύ άλλων, στις προτάσεις της την ένστασή της κατά της επίδικης αγωγής λόγω κατάχρησης δικαιώματος. Στις 12 Ιανουαρίου 1996, με προδικαστική απόφαση, το Πολυμελές Πρωτοδικείο Πατρών απέρριψε την ένσταση κατάχρησης δικαιώματος,

αφού έκρινε ότι η προσφεύγουσα δεν είχε αναφέρει τα πραγματικά περιστατικά που συνιστούσαν κατάχρηση δικαιώματος ούτε είχε ζητήσει την απόρριψη της αγωγής για τον λόγο αυτό. Επιπλέον, το εν λόγω δικαστήριο διέταξε να διεξαχθούν αποδείξεις (απόφαση αριθ. 26/1996).

5. Κατά τη διαδικασία ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πατρών σχετικά με την ουσία της υπόθεσης, η προσφεύγουσα επανέλαβε την ένστασή της περί κατάχρησης δικαιώματος υποστηρίζοντας ότι, στις αρχικές προτάσεις της, είχε συμπεριλάβει τα πραγματικά περιστατικά και είχε διατυπώσει το γενικό αίτημα να απορριφθεί η αγωγή της αντίδικης πλευράς. Στις 7 Μαρτίου 2002, το εν λόγω δικαστήριο έκανε εν μέρει δεκτή την αγωγή της εταιρίας Μ. Ειδικότερα, το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι η ένσταση της προσφεύγουσας περί κατάχρησης δικαιώματος είχε ορθά απορριφθεί με την απόφαση αριθ. 26/1996 (απόφαση αριθ. 181/2002).

6. Στις 16 και 18 Απριλίου 2002 αντίστοιχα, τόσο η εταιρία Μ. όσο και η προσφεύγουσα άσκησαν έφεση. Η προσφεύγουσα επανέλαβε την ένστασή της περί κατάχρησης δικαιώματος εκ μέρους της αντίδικης πλευράς. Στις 6 Ιουνίου 2003, το Εφετείο Πατρών έκανε εν μέρει δεκτή την αγωγή της εταιρίας Μ. και αύξησε το καταβλητέο ως αποζημίωση ποσό. Το εφετείο δέχθηκε την αδικοπρακτική ευθύνη της προσφεύγουσας και απέρριψε σιωπηρά δύο από τους λόγους έφεσης που προβλήθηκαν ενώπιόν του, που αφορούσαν την απουσία συμβατικής ευθύνης και την κατάχρηση δικαιώματος (απόφαση αριθ. 596/2003).

7. Στις 14 Ιουλίου 2003, η προσφεύγουσα άσκησε αίτηση αναίρεσης. Μέσω ενός εκ των λόγων αναίρεσης, ανέφερε ότι το εφετείο είχε απορρίψει σιωπηρά τις ενστάσεις που έλκονταν από την απουσία συμβατικής ευθύνης και την κατάχρηση δικαιώματος. Η προσφεύγουσα ανέφερε τις σελίδες και τις παραγράφους των προτάσεών της κατά την πρώτη και δεύτερη συζήτηση ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, και κατόπιν ενώπιον του εφετείου όπου διατύπωνε την ένστασή της περί κατάχρησης δικαιώματος.

8. Στις 4 Μαρτίου 2005, ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτηση της προσφεύγουσας. Ειδικότερα, το ανώτατο δικαστήριο έκρινε ότι το εφετείο είχε ορθώς απορρίψει σιωπηρά τον λόγο που ελκόταν από τη μη συμβατική ευθύνη της προσφεύγουσας με την αιτιολογία ότι η αδικοπρακτική ευθύνη της είχε αποδειχθεί. Συνεπώς, η εξέταση του λόγου έφεσης που σχετιζόταν με τη συμβατική ευθύνη θα ήταν περιττή. Επιπλέον, ο Άρειος Πάγος απέρριψε τον λόγο αναίρεσης σχετικά με την κατάχρηση δικαιώματος ως αόριστο. Πράγματι, το ανώτατο δικαστήριο

σημείωσε ότι η προσφεύγουσα δεν είχε αναφέρει, στην αίτηση αναίρεσής της, τα πραγματικά περιστατικά που ήταν αναγκαία για την εξέταση του λόγου αυτού, ήτοι εκείνα που εξέθεσε η προσφεύγουσα στις αρχικές προτάσεις της ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πατρών. Στο σημείο αυτό, ο Άρειος Πάγος παρατήρησε ότι η προσφεύγουσα δεν είχε επισυνάψει το εν λόγω έγγραφο στην αίτηση αναίρεσής της (απόφαση αριθ. 426/2005). Η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε στις 6 Ιουνίου 2005.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

9. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας παραγνώρισε την αρχή της «λογικής προθεσμίας». Επιπλέον, παραπονείται ότι απορρίπτοντας, με την απόφασή του αριθ. 426/2005, τον λόγο αναίρεσης τον ελκόμενο από την κατάχρηση δικαιώματος με την αιτιολογία ότι δεν είχε διευκρινίσει στην αίτησή της τα πραγματικά περιστατικά όπως τα είχε επικαλεστεί στις προτάσεις της κατά τη διαδικασία ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, ο Άρειος Πάγος δεν τήρησε το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο. Τέλος, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η απόφαση αριθ. 426/2005 του Άρειου Πάγου δεν ήταν επαρκώς αιτιολογημένη, για τον λόγο ότι το ανώτατο δικαστήριο δεν επέβαλε κυρώσεις στην προβαλλόμενη παράλειψη του εφετείου να εξετάσει τον λόγο τον ελκόμενο από τη συμβατική ευθύνη της προσφεύγουσας. Επικαλείται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, τα εφαρμοστέα τμήματα του οποίου έχουν ως εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

A. Επί της αιτίας της ελκόμενης από τη διάρκεια της διαδικασίας

1. Επί του παραδεκτού

10. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

2. Επί της ουσίας

α) Περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη

11. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 7 Μαρτίου 1994, με την κατάθεση της αγωγής ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πατρών και περατώθηκε στις 4 Μαρτίου 2005, με την απόφαση αριθ. 426/2005 του Αρείου Πάγου. Διήρκεσε επομένως έντεκα έτη περίπου για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

β) Εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας

12. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας, η οποία διεξήχθη με ταχύτητα, δεν προσφέρεται για κριτική. Επιπλέον, ισχυρίζεται ότι η υπερφόρτωση του πινακίου των πολιτικών δικαστηρίων καθώς και οι αποχές των δικηγόρων, χωρίς να διευκρινίζεται η διάρκειά τους, που επήλθαν ενώ η επίδικη διαδικασία ήταν εκκρεμής, δεν επέτρεψαν την εξέταση της υπόθεσης σε πιο σύντομη προθεσμία.

13. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μίας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, την συμπεριφορά του προσφεύγοντος και εκείνη των αρμοδίων αρχών, καθώς και της σημασίας της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

14. Το Δικαστήριο έχει εξετάσει πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (*Noel Baker κατά Ελλάδας*, αριθ. 32155/04, §§ 17-22, 21 Ιουνίου 2007).

15. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τα επιχειρήματα της Κυβέρνησης που έλκονται από την υπερφόρτωση του πινακίου των πολιτικών δικαστηρίων και τις αποχές των δικηγόρων, το Δικαστήριο επιβεβαιώνει ότι είναι ευθύνη των συμβαλλομένων Κρατών να οργανώσουν το δικαστικό σύστημά τους κατά τρόπο ώστε τα δικαστήριά τους να μπορούν να εξασφαλίσουν σε οποιονδήποτε το δικαίωμα να επιτύχει μία τελεσίδικη απόφαση επί των αμφισβητήσεων των σχετικών με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του αστικής φύσεως μέσα σε λογική προθεσμία (βλέπε *Comingersoll S.A. κατά Πορτογαλίας* [GC], no. 35382/97, § 24, CEDH 2000-IV). Λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογία του επί του ζητήματος αυτού, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας ήταν υπερβολική και δε συνάδει με την απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

B. Επί της αιτίας της ελκόμενης από το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο

Επί του παραδεκτού

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

16. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το εφετείο απέρριψε σιωπηρά τον λόγο τον ελκόμενο από την εικαζόμενη κατάχρηση δικαιώματος: εκτιμούσε ότι η εξέτασή του θα ήταν περιττή, δεδομένων των συλλογισμών στους οποίους βασίσθηκε η απόρριψη της εν λόγω έφεσης. Υποστηρίζει ότι ο Άρειος Πάγος δεν μπορεί να ασκήσει αποτελεσματικά τον έλεγχο του παρά μόνο αν ο ενδιαφερόμενος εκθέτει στην αίτηση αναίρεσής του τα πραγματικά περιστατικά όπως αυτά έγιναν δεκτά από το κατώτερο δικαστήριο. Για την Κυβέρνηση, η έκθεση αυτή είναι αναγκαία προκειμένου να μπορέσει στη συνέχεια ο Άρειος Πάγος να εξακριβώσει αν ο επίμαχος λόγος είχε διατυπωθεί νομίμως ενώπιον των κατώτερων δικαστηρίων.

17. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι είχε επισυνάψει αντίγραφο των προτάσεων της κατά τη διαδικασία ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πατρών που οδήγησε στην απόφαση αριθ. 26/1996. Βασίζει τον ισχυρισμό της στο γεγονός

ότι ο εισηγητής του Αρείου Πάγου είχε αναφέρει στην εισήγησή του ότι είχε εξετάσει τα έγγραφα του φακέλου για να προτείνει εν συνεχεία την αποδοχή του λόγου αναίρεσης περί κατάχρησης δικαιώματος. Τέλος, υποστηρίζει ότι είχε αναφέρει στην αίτηση αναίρεσής της τα συγκεκριμένα αποσπάσματα των προτάσεών της ενώπιον των κατώτερων δικαστηρίων όπου προέβαλε την ένσταση κατάχρησης δικαιώματος. Σε κάθε περίπτωση, ακόμα κι αν υποτεθεί ότι οι αρχικές προτάσεις της έλειπαν, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι επανέλαβε την ίδια ένσταση στις προτάσεις της ενώπιε της δεύτερης συζήτησης ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου καθώς και στην έφεσή της, γεγονός που δεν αμφισβητεί η Κυβέρνηση.

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

18. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει την πάγια νομολογία του σύμφωνα με την οποία δεν έχει ως αποστολή του να υποκαθιστά τα εθνικά δικαστήρια. Η ευθύνη της ερμηνείας της εθνικής νομοθεσίας ανήκει καταρχήν στις εθνικές αρχές και ειδικότερα στα δικαστήρια (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Garcia Manibardo*, αριθ. 38695/97, § 36, CEDH 2000-II). Εξάλλου, το «δικαίωμα σε δικαστήριο», του οποίου το δικαίωμα πρόσβασης συνιστά μία ιδιαίτερη πλευρά, δεν είναι απόλυτο και προσφέρεται σε περιορισμούς, οι οποίοι γίνονται σιωπηρά δεκτοί, ειδικότερα ως προς τους όρους του παραδεκτού μιας προσφυγής, διότι απαιτεί από την ίδια την φύση του μία ρύθμιση από το Κράτος, το οποίο απολαμβάνει ως προς τούτο μιας συγκεκριμένης διακριτικής ευχέρειας. Εν τούτοις, οι περιορισμοί αυτοί δεν θα μπορούσαν να περιορίσουν την ανοικτή πρόσβαση ενός διοικούμενου κατά τρόπο ή σε βαθμό ώστε το δικαίωμά του σε δικαστήριο να θιγεί στην ίδια την ουσία του. Τέλος, δεν συμβιβάζονται με το άρθρο 6 § 1, παρά μόνον αν τείνουν προς θεμιτό σκοπό και αν υφίσταται εύλογη σχέση αναλογικότητας μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων και του διωκόμενου σκοπού (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Edificaciones March Gallego S.A. κατά Ισπανίας*, απόφαση της 19 Φεβρουαρίου 1998, *Recueil des arrêts et décisions* 1998-I, σελ. 290, § 34).

19. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επιπλέον ότι το άρθρο 6 της Σύμβασης δεν υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα Κράτη να θεσπίσουν εφετεία ή ακυρωτικά δικαστήρια (βλέπε, ειδικότερα, *Delcourt κατά Βελγίου*, απόφαση της 17 Ιανουαρίου 1970, série A no. 11, σελ. 13-15, §§ 25-26). Εν τούτοις, αν υπάρχουν τέτοια δικαστήρια, οι εγγυήσεις του άρθρου 6 πρέπει να τηρούνται, ειδικότερα ως προς την εξασφάλιση στους διαδίκους ενός πραγματικού δικαιώματος πρόσβασης στα

δικαστήρια προκειμένου αυτά να αποφασίσουν επί των αμφισβητήσεων των σχετικών με τα «δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους αστικής φύσεως (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Brualla Gómez de la Torre κατά Ισπανίας*, απόφαση της 19 Δεκεμβρίου 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-VIII, σελ. 2956, § 37). Εξάλλου, η συμβατότητα των περιορισμών που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο προς το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο, το οποίο αναγνωρίζεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, εξαρτάται από τις ιδιαιτερότητες της επίδικης διαδικασίας και πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο της δίκης που διεξήχθη μέσα στην εθνική έννομη τάξη και ο ρόλος που έπαιξε σε αυτήν το ανώτατο δικαστήριο, αφού οι προϋποθέσεις του παραδεκτού μιας αίτησης αναίρεσης μπορούν να είναι πιο αυστηρές από εκείνες μιας έφεσης (*Khalfaoui κατά Γαλλίας*, αριθ. 34791/97, CEDH 1999-IX).

20. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει τέλος ότι η ρύθμιση του τύπου της άσκησης μιας προσφυγής στοχεύει στην εξασφάλιση της ορθής απονομής της δικαιοσύνης και του σεβασμού, ιδιαίτερα, της αρχής της ασφαλείας του δικαίου. Εν τούτοις, οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να μπορούν να αναμένουν ότι οι κανόνες αυτοί θα εφαρμοστούν (*Miragall Escolano και λοιποί κατά Ισπανίας*, αριθ. 38366/97, 38688/97, 40777/98, 40843/98, 41015/98, 41400/98, 41446/98, 41484/98, 41487/98 και 41509/98, § 33, CEDH 2000-I).

21. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η αίτηση αναίρεσης αποτελεί ένα έκτακτο ένδικο μέσο, το οποίο σημαίνει ότι ο Άρειος Πάγος δεν κρίνει εκ νέου τις υποθέσεις που εισάγονται ενώπιόν του, αλλά επιβάλλει κυρώσεις για μία παραβίαση του νόμου ακυρώνοντας εν όλω ή μερικώς την προσβληθείσα απόφαση (βλέπε, ως προς τούτο, *Berger κατά Γαλλίας*, αριθ. 48221/99, § 35, 3 Δεκεμβρίου 2002, CEDH 2002-X, αποσπάσματα). Το γεγονός ότι για το παραδεκτό της αίτησης αναίρεσης απαιτείται να αναφέρει ο αναιρεσείων στην αίτησή του τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης όπως αυτά έγιναν δεκτά από το κατώτερο δικαστήριο, απορρέει από τη φύση της διαδικασίας υπό αναίρεση και υπακούει στις απαιτήσεις της ασφαλείας του δικαίου και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης. Όταν ο αναιρεσείων προσάπτει στο εφετείο μία λανθασμένη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης εν σχέσει με τον κανόνα δικαίου τον οποίο εφάρμοσε, εύλογο είναι να απαιτείται από αυτόν να εκθέτει στην αίτηση αναίρεσής του τα πραγματικά περιστατικά τα οποία αποτελούν το αντικείμενο της αίτησής του. Σε αντίθετη περίπτωση, το ανώτατο δικαστήριο δε θα ήταν σε θέση να ασκήσει τον έλεγχο ακύρωσης σχετικά με την προσβαλλόμενη

απόφαση. Θα ήταν μάλιστα υποχρεωμένο να προβεί σε εκ νέου απόδειξη των σχετικών πραγματικών περιστατικών και να τα ερμηνεύσει σε σχέση με τον κανόνα δικαίου που εφάρμοσε το εφετείο. Όμως αυτό δεν είναι δυνατόν να συμβεί διότι θα σήμαινε ότι απαιτείται από το ανώτατο δικαστήριο να διατυπώσει το ίδιο τους λόγους αναίρεσης, τους οποίους θα έπρεπε, στη συνέχεια, να εξετάσει.

22. Εν προκειμένω, η αιτίαση της προσφεύγουσας αφορά στην ακρίβεια με την οποία οι συνθήκες της υπόθεσης στις οποίες βασίσθηκε η ένσταση κατάχρησης δικαιώματος έπρεπε να εκτεθούν στην αίτηση αναίρεσής της. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι εν προκειμένω θα ήταν αναγκαίο να εξετάσει το ελληνικό ανώτατο δικαστήριο τα πραγματικά περιστατικά που συνιστούσαν την εικαζόμενη κατάχρηση δικαιώματος από την αντίδικη πλευρά. Σε διαφορετική περίπτωση, θα ήταν αδύνατο να εξετάσει το εν λόγω δικαστήριο το παραδεκτό και το βάσιμο της εν λόγω ένστασης, κάτι αναγκαίο για την άσκηση του ελέγχου ακύρωσής του.

23. Βέβαια το δικαστήριο δε λησμονεί ότι στην αίτηση αναίρεσής της, η προσφεύγουσα ανέφερε τους αριθμούς σελίδων και τις παραγράφους των προτάσεων που κατέθεσε κατά την πρώτη και τη δεύτερη συζήτηση ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πατρών και κατόπιν ενώπιον του Εφετείου όπου διατύπωσε την ένσταση κατάχρησης δικαιώματος. Εν τούτοις, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η εν λόγω ένσταση προβλήθηκε μόνο στις αρχικές προτάσεις κατά την πρώτη συζήτηση ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πατρών. Στις μεταγενέστερες προτάσεις και την έφεση, η προσφεύγουσα περιορίστηκε στο να επαναλάβει την εν λόγω ένσταση χωρίς να συμπεριλάβει τα πραγματικά περιστατικά. Επιπλέον, το ανώτατο εθνικό δικαστήριο διαπίστωσε στην απόφασή του αριθ. 426/2005 ότι η προσφεύγουσα δεν είχε επισυνάψει τις αρχικές προτάσεις της ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πατρών στην αίτηση αναίρεσής της. Συνεπώς, ο Άρειος Πάγος δεν είχε στη διάθεσή του τα πραγματικά περιστατικά στα οποία η προσφεύγουσα είχε στηρίξει την ένστασή της περί κατάχρησης δικαιώματος. Το Δικαστήριο σημειώνει στο σημείο αυτό ότι η υπόθεση διαφέρει ως προς τούτο από προγενέστερες υποθέσεις στις οποίες ο ενδιαφερόμενος όχι μόνο είχε επαναλάβει στην αίτηση αναίρεσής του τα πραγματικά περιστατικά όπως αυτά είχαν αποδειχθεί από το κατώτερο δικαστήριο αλλά και είχε επισυνάψει τα απαραίτητα έγγραφα στον φάκελο της υπόθεσης (βλέπε, *a contrario*, Λιακοπούλου κατά Ελλάδας, αριθ. 20627/04, § 23, 24 Μαΐου 2006, Ζουμπουλίδης κατά Ελλάδας, αριθ. 77574/01, § 29, 14 Δεκεμβρίου 2006).

24. Ενόψει των παραπάνω, το Δικαστήριο θεωρεί ότι απορρίπτοντας τον επίμαχο λόγο αναίρεσης ως αόριστο, ο Άρειος Πάγος δεν εμπόδισε το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο της προσφεύγουσας όπως το εγγυάται το άρθρο 6 §1 της Σύμβασης.

Έπεται ότι η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Σύμβασης.

Γ. Επί της αιτίασης της ελκόμενης από την αιτιολογία της απόφασης αριθ. 426/2005

Επί του παραδεκτού

25. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 6 § 1 υποχρεώνει τα δικαστήρια να αιτιολογούν τις αποφάσεις τους. Εν τούτοις, τούτο δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι απαιτεί μία λεπτομερή απάντηση σε κάθε επιχείρημα (βλέπε *Van de Hurk κατά Ολλανδίας*, απόφαση της 19 Απριλίου 1994, série A αριθ. 288, σελ.20, § 61). Η έκταση της υποχρέωσης αυτής μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τη φύση της απόφασης. Πρέπει επιπλέον να λαμβάνεται ειδικότερα υπόψη η ποικιλία των ενδίκων μέσων που μπορεί να χρησιμοποιήσει ένας διάδικος και οι διαφορές των Συμβαλλομένων Κρατών ως προς τις νομικές διατάξεις, τα έθιμα, τις δογματικές αντιλήψεις, την παρουσίαση και τη σύνταξη των δικαστικών αποφάσεων. Για τον λόγο αυτό, το ζήτημα του κατά πόσον ένα δικαστήριο δεν τήρησε την υποχρέωσή του για αιτιολογία που απορρέει από το άρθρο 6 της Σύμβασης δεν μπορεί να αναλύεται παρά μόνο υπό το φως των συνθηκών της υπόθεσης (*Ruiz Torija κατά Ισπανίας*, απόφαση της 9 Δεκεμβρίου 1994, série A αριθ. 303-A, σελ.12, § 29).

26. Εν προκειμένω, το ανώτατο δικαστήριο απέρριψε τον επίμαχο λόγο αναίρεσης, αφού έκρινε ότι το Εφετείο Πατρών ορθώς δεν απάντησε στον λόγο έφεσης που σχετιζόταν με την ύπαρξη συμβατικής ευθύνης της προσφεύγουσας. Ειδικότερα, ο Άρειος Πάγος σημείωσε ότι η εξέταση αυτού του λόγου από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο ήταν περιττή, στο μέτρο που αυτό είχε δεχθεί την αδιοπρακτική ευθύνη της προσφεύγουσας. Συνεπώς, το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι η απόφαση αριθ. 426/2005 δεν πάσχει από έλλειψη αιτιολογίας.

Έπεται ότι η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Σύμβασης.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

27. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

28. Η προσφεύγουσα αξιώνει 44.785 ευρώ για την υλική ζημία που υποστηρίζει ότι υπέστη λόγω του ποσού της αποζημίωσης που έπρεπε να καταβάλει στην αντίδικη πλευρά μέσα στα πλαίσια της παρούσας διαφοράς.

29. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι δεν υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ των επικαλούμενων παραβιάσεων της Σύμβασης και της εικαζόμενης προκληθείσας υλικής ζημίας. Υποστηρίζει ότι μία διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε αφ'εαυτής μία επαρκή δίκαιη ικανοποίηση για ηθική βλάβη. Εναλλακτικά, εκτιμά ότι το επιδικαστέο για την αιτία αυτή ποσό δεν μπορεί να υπερβεί τα 5.000 ευρώ.

30. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η μόνη βάση που πρέπει να ληφθεί υπόψη για την επιδίκαση δίκαιης ικανοποίησης έγκειται, στην προκειμένη περίπτωση, στην παραβίαση του δικαιώματος της ενδιαφερόμενης να εκδικασθεί η υπόθεσή της εντός «λογικής προθεσμίας». Υπό αυτές τις συνθήκες, δε διακρίνει την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της διαπιστωθείσας παραβίασης και οποιασδήποτε υλικής ζημίας μπορεί να υπέστη η προσφεύγουσα λόγω της υπερβολικής διάρκειας της επίδικης διαδικασίας. Το Δικαστήριο εκτιμά απεναντίας ότι η προσφεύγουσα υπέστη μία βέβαιη ηθική βλάβη την οποία δεν επανορθώνει επαρκώς η διαπίστωση της παραβίασης. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 41 της Σύμβασης, επιδικάζει στην προσφεύγουσα 10.000 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού.

Β. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

31. Η προσφεύγουσα αξιώνει ομοίως 4.806,94 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Ως προς τούτο, προσκομίζει τρία τιμολόγια συνολικού ποσού 2.103,47 ευρώ, που έχουν συνταγεί στο όνομα του δικηγόρου της για τη διαδικασία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

32. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το αιτούμενο ποσό είναι υπερβολικό.

33. Σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου, σε έναν προσφεύγοντα δεν μπορούν να επιστραφούν τα έξοδα και η δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε παρά μόνο στο μέτρο που αποδεικνύεται η πραγματικότητά τους, η αναγκαιότητά τους και ο εύλογος χαρακτήρας του ύψους τους. Σε ό,τι αφορά τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η διάρκεια μιας διαδικασίας μπορούσε να επιφέρει μία αύξηση των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του προσφεύγοντος ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και ότι πρέπει επομένως τούτο να ληφθεί υπόψη (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Caruano κατά Ιταλίας*, απόφαση της 25 Ιουνίου 1987, série A no. 119-A, σελ. 15, § 37). Το Δικαστήριο σημειώνει εν τούτοις ότι τα αιτούμενα εν προκειμένω έξοδα δεν γεννήθηκαν από την διάρκεια της διαδικασίας, αλλά είναι έξοδα στα οποία φυσιολογικά υποβάλλεται κανείς μέσα στα πλαίσια της επίδικης διαδικασίας. Πρέπει επομένως να απορριφθεί το αίτημα αυτό.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

34. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή ως προς την αιτίαση την ελκόμενη από την υπερβολική διάρκεια της επίδικης διαδικασίας και απαράδεκτη κατά τα λοιπά.

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

3. Αποφαίνεται

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στην προσφεύγουσα, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 10.000 (δέκα χιλιάδες) ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσανζηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσανζημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

4. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 22 Μαΐου 2008 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

André Wampach

Αναπληρωτής Γραμματέας

(υπογραφή)

Nina Vajić

Πρόεδρος